UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opus pulcherrimu[m] de tribus vsitatis christianoru[m] actibus: oratione videlicet: ieiunio [et] elemosyna

Guntherus <Parisiensis>

Basilee, 1507

VD16 G 4140

Liber prim[us]. De oratione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30791

Visual Library

PRimū er
go de oratiōe
agendū eſt: et
ille imploran
dus qui ſuos
orare et iuſſit
ꝛ docuit: vt nobis non ſolū q̇d
orandū ſit: verum etiam q̇d de
ipſa oratiōe congrue dici poſſit
demonſtrare dignet᷑. Et qꝛ ora
tionis vocabulū ad plura equi
uocum eſt/ ponenda eſt primū
eiuſdē oratiōis diuiſio: vt reli-
ctis alijs/ illā ſpeciē de qua no
bis agere ꝓpoſitū eſt eligamꝰ.
¶ Eſt igit᷑ oratio: alia quidem
grammatica: alia dialectica:
alia rhetorica: alia ṽo catholi
ca. Grāmatica oratio eſt con-
grua dictionū ordinatio: q̄ fit
in cōformitate accidentiū. Dia
lectica oratio eſt enunciatio ſi-
ue ꝓpoſitio qua vtit᷑ diſputator
ad ſyllogiſandum. Rhetorica
oratio eſt tota illa ſ᷑mocinatio
qua vtit᷑ rhetor ad ꝑſuadēdū.
Catholica oratio eſt pia dei in
uocatio q̄ ſupplicat hō ad im-
petrādū. ¶ In p̄ma agit᷑ de vo-
cum cōgruentia. In ſcd̄a que-
rit᷑ de rerū cōſequentia. In ter-
tia diſceptat᷑ de facti cōtrouer-
ſia. In quarta implorat᷑ diui-
ne pietatis clementia. ¶ In pri
ma format᷑ ſyntaxis .i. conſtru
ctio ſm accidentiū cōgruitatē.
In ſecunda ꝓbat᷑ theſis qđ in-
terp̄tat᷑ poſitio .i. res dubia vel
dubie poſita per argumentorū
neceſſitatē ſiue ꝓbabilitatem.
In tertia tractat᷑ hypotheſis .i.
rhetorica queſtio cum ſuis cir-
cūſtantijs que notant᷑ hoc ver-
ſiculo: Quis/ quid/ vbi/ q̇bus
auxilijs/ cur/ quō/ quādo. ſm
locorū auctoritatē. In quarta
placat᷑ deus ꝑ humilem ꝛ pu-
ram vocis ꝛ animi ſimplicita-
tem. Premiſſus aūt verſiculꝰ
nō tm̄ accipiendꝰ eſt ꝓ circūſtā
tijs (vt multi putāt qui rem mi
nus diligent᷑ inſpiciunt) ſed po
tius illa omnia notat de quibꝫ
oratione rhetorica tractari ſo-
let. Siquidē duo prima/ vide-
licet q̇s ꝛ quid/ ipſam hypothe
ſim cōſtituūt: ꝛ ſunt quaſi fun
damentū ꝛ ſubſtantia rhetori-
ce queſtiōis: cum querit᷑ q̇s fe-
cerit/ ꝛ q̇d fecerit: in quibꝰ p̄n-
cipaliter hypotheſis .i. rhetori-
ca queſtio ꝯſtituit᷑ ꝛ fundatur.
Reliqua ṽo quinqꝫ quaſdā re
rū aliarū adiacentias notant/
quas illi circūſtantias dicunt:
ſine quibꝰ illud fieri vel impoſ
ſibile ſit vel incredibile: ex q̇bꝰ
vbi quidē/ locū facti: quibꝰ au
xilijs/ adminiculū ſiue faculta
tē: cur/ cauſam: quō aūt/ qua
litatē vel modum: quādo ṽo/
tempꝰ determinat. Que idcir-
co breuiter tangenda putaui-
mus: quoniā hec diſtinctio no
bis paulopoſt poterit ſuffraga
ri/ cū queret᷑ q̄ ſint de ſubſtan-
tia catholice orationis: que ṽo
ei velut extrinſecus annexa co
hereāt. ¶ Prima oratio tot ha

bet partes quot dictiones: q̄m
idem eſt pars orõis ⁊ dictio. Cū
ergo dic̄: Priſcian⁹ legit: hec
oratio duas partes habet. Si
v̄o dicas: priſcian⁹ legit librū:
hui⁹ orõnis tres partes ſunt. ⁊
de ceter̄ hoc mõ. Scđa tot ha
bet ꝑtes quot extremitates ſi-
ue terminos q̄ neq̄ plures nec
pauciores poſſunt eſſe q̄ȝ duo:
id eſt ſubiectus et p̄dicat⁹: ſiue
ambo exp̄mant̄: vt cū dico/ ſo-
crates legit. ſiue alter in altero
intelligat̄: vt cum dico: Pluit
vel tonat. hec em̄ verba ⁊ que
hmõi ſunt exceptā habēt ſigni
ficationē: ⁊ ad ſolū deū ꝑtinen
tem: ⁊ in quolibet eoꝝ etiā ſub
iect⁹ termin⁹ intelligi debet: vt
cum dicit̄ pluit vel tonat: ꝓ eo
ſit ac ſi diceret̄/ de⁹ pluit: vl̄ de
us tonat. Sunt alia q̄ ꝑ reſo-
lutionē intelligi ſolent: vt legi
tur. i. legendi actus exercet̄: ſta
tur vel ſedet̄. i. talis habet̄ cor-
poris poſitio. et de ceteris ad
hunc modū. ¶ Rhetorica orõ
tot habet ꝑtes q̄t diuerſas di-
ſtinctiones: videlicet ſex q̄ ſūt/
Exordiū: narratio: partitio: cõ
firmatio: cõfutatio atq̄ cõclu-
ſio. ¶ Catholica oratio tot ha-
bet partes quot petitiões que
ꝓ orantis arbitrio re et nume-
ro variant̄. Re quidē/ dū aliđ
petit iſte q̄ȝ petit ille. Numero
aūt dū plura vel pauciora pe-
tit ille q̄ȝ petit iſte: q̄ȝuis om̄ia
q̄ recte petunt̄. i. ꝓ ſalute aĩe:
q̄ȝlibet mlꝉta fuerint: vnū tamē

cõgrue dici poſſunt ꝓpter vnū
finē ad quē tendere debēt: quē
notauit dñs in euangelio cum
diceret: Porro vnū eſt neceſſa Luce. 10
riū. Et Dauid in pſalmo: Unā Ps̄. 26.
petij a dño hanc requirā vt in-
habitē in domo dñi oĩbus die-
bus vite mee. Dñs tamē ĩ illa
orandi forma quā nobis tradi
dit ꝓpter ſeptiformē ſpūſſancti
grām/ q̄ plen⁹ de celeſti ſchola
veīebat/ quā ⁊ nobis cupiebat
infundere: ſeptē poſuit petitio-
nes/ de quibꝫ (ip̄o volente) aliq̄
dicenda erunt cū de forma ora
tionis tractare ceperim⁹. Et ce
tere quidem orõnes ꝑ verba in
dicatiua explicant̄. Catholica
v̄o ꝑ imperatiuū fieri ſolet: q̄ ta
men modus cū ad deū dirigit̄:
nõ tam imperatiu⁹ q̄ȝ depreca-
tiuus dicend⁹ eſt: ꝓpter excellē-
tiam creatoris: cui neminē di-
gnū eſt imꝑare. Nec em̄ curan
dum eſt oranti quid iubeat pri
ſcian⁹/ ſȝ quid deo ſuo debeat
chriſtianus.

Remiſſa igit̄ tetracola. i.
p quadrimembri diuiſione
orationis: alias ſuis opi
ficibꝫ relinquētes/ hanc nr̄am
que tm̄ fideliū eſt ⁊ ad nos p̄ci
pue videt̄ ꝑtinere diligenter in
ſpiciamus videlicet q̄d ip̄a ſit:
quid in ſe cõtineat: in quibus
obtineat: quid ad ipſam perti-
neat: quid oranti cõueniat: q̄d
orando ꝓueniat. Proinde q̄n
tum ad ſuſcepti operis neceſſi
tatem videt̄ ſatis cõgrue diſſi-

niri ſi dicat̃ hoc modo.

Capitulū ſecundū.

Catholica oratio eſt re-
gularis ⁊ ꝓpenſa ꝑ ſalu
te anime vel his que ad
illam ꝓdeſſe valeāt diuine pie
tatis imploratio. Nunc ipſam
quoqꝫ diffinitiōem ad maiorē
rei diffinite euidentiā diligen-
tius exponamus. Imploratio
ponit̃ hic tanq̄ꝫ genus ⁊ prin-
cipiū orationis: qm̄ (vt dicunt
philoſophi) cuiuſlibet rei diffi-
nitio a genere trahi debet: vt ſi
velis hominem diffinire / neceſ
ſe eſt a genere incipias: vt di-
cas: homo eſt animal. Sed qꝛ
nōdum cuiuſmodi animal ſit
homo demonſtratū eſt: neceſſe
eſt vt accedant ſubſtantiales
differentie / vt eaꝝ acceſſu diffi
nitionē perficias hoc mō: Ho-
mo eſt animal rōnale mortale.
Animal q̄dem genus eſt: rōna
le mortale differentie ſubſtan-
tiales: que etiā ſpecifice dicun-
tur: eo ꝙ accedētes generi ſpe-
ciem conſtituunt. Sed hec ty-
rociniū logices ingreſſuris in
ſuis iſagogis ſatis erudite tra
dit porphyrius nobis breuiter
memoranda erant vt docere-
mus hanc diffinitionē catholi
ce orationis que data eſt adeo
perfectam eſſe ⁊ cum ſuo diffi-
nito cōuertibilē vt nihil vel de
trahi debeat vl' apponi neceſſe
ſit. Eſt igit̃ imploratio genus
orationis; quemadomdū ani-
mal gen⁹ hominis: Cetera ve-
ro pro ſubſtantialib⁹ differen-
tijs adiecta ſunt: queadmodū
rationale mortale in hominis
diffinitione.

Capitulū tertiū.

Harum prima eſt que ſic
ponit̃ / diuine pietatis:
quorū alterū / videlicet
pietatis / eo ſenſu poſitū eſt: qꝛ
tota orantis intētio ad hoc ten
dere debet vt deum ſibi pium
ac propitiū valeat promereri.
Nam et vere orationis ſemper
hic finis eſt: ſiue cum de⁹ opta Act. 9
ta tribuit: vt Petro oranti pro
dorchade ſuſcitāda: ſiue cum
petita quidem negat / ſꝫ potio- 2. Cor. 12
ra largit̃: vt Paulo petenti vt
angelus ſathane ab eo diſcede
ret: ſeu etiam cum quedā cru-
deliter videt̃ operari / vt in ſub Exod. 14
merſione egyptiorū clamanti-
bus filijs iſrael: in expugnatio Exo. 17
ne amalech ad ſecretam moyſi
orationē: in exuſtione nuncio- 4. Reg. 1
rū regis nō tam imprecante ꝓ-
pheta q̄ꝫ orante: in contritione
gentiū clamantib⁹ in celū ma- 1. Machabeorꝫ. 4.
chabeis. Hec enī omnia diui-
ne virtutis opa ⁊ his ſimilia q̄
paſſim ſcripturꝫ ſacris inſerta
ſūt de fonte pietatꝫ manaſſe nō
eſt ambiguū: vel vt deus fide-
les ſuos ab impijs opp̄ſſos po
tenter eriperet: vel ipſis impijs
quos ex vita diuturna ꝓuide-
bat / poſſe fieri nequiores / acce
lerata morte ſequentiū maloꝝ

ꝑriperet facultatē: vel ſi qui in
ter eos minus nocentes erant
tẏaliter puniendo/ penas eter
nas vel omnino remitteret vel
leniret: vel impijs blandiendo
alijs ſectande innocentie ſanci
ret exemplū: vel malos flagel
lando/ alios ab eoꝝ imitatiōe
deterreret: vel ſi quid eſt aliud
rationabilis cauſe qḋ ei quidē
ꝑſpicuū/ nobis aūt occultū ſit.
Nec eñ ſum⁹ tam imprudē
tes vel potius impudentes: vt
oēs diuinoꝝ operū vel cau
ſas rimari vel fines audeam⁹
diſcutere. Que quidē predicta
ꝛ q̄ hmōi ſunt/ quia orando ꝛ
peti ſolent ꝛ impetrari: patet ꝓ
culdubio ꝙ in om̄i vera oratio
ne intentio eſt impetrande pie
tatꝫ/ ꝛ finis impetrate. Qḋ eñ
agit rhetorica oratio apud ter
renū iudicē: hoc apud celeſtem
catholica verius ac meli⁹ agit
oratio. Nā ſicut forenſis ora
tor ſui ſibi fauorē iudicis cōci
liare nitiꝛ vt ei facili⁹ ꝑſuadeat
qḋ intendit: ſic orator fidelis
ſummi iudicꝫ gratiam captat/
vt qḋ optat vł aliud ꝓ benepla
cito dantis valeat impetrare.
Sed differt plurimū inter hāc
ꝛ illā orationē: nec eſt minor in
effectu ꝙ̄ in affectu diuerſitas.
Illa eñ plerunqꝫ ꝑſuadeꝛ qḋ
iniquū eſt: hac ꝟo nihil niſi re
ctū ꝛ piū. Illa in ſtrepitu ꝟbo
rū cōſiſtit: hec in mentis purita
te: Vñ illa orō quaſi oris rō di
cta eſt: ſicut ait phūs. Dico au
tem logon. i. rōnem que ore ꝓ
ferꝛ: Hec aūt verius cordis rō
vocari pōt. i. rectitudo ꝛ puri
tas. Illa frequēter de falſo fit
iudici fides: hac ſola ꝟitas nō
tam innoteſcit ꝙ̄ placet. De il
la dicit Satyricus: Tūc immē Juuenalis
ſa caui ſpirant mendacia fol 7. ſatyra.
les. De hac domin⁹: Eos qui Joh. 4
adorant in ſpū ꝛ veritate opor
tet adorare. Illa in clamore et
litigio poſita eſt: hec in ſilentio
ꝛ amore. Illa ſepe defendiꝛ ini
quitas/ innocentia ꝯdemnaꝛ:
hac vero remittiꝛ culpa/ puri
tas cōmendaꝛ. Illa tanto va
lidior eſt/ quāto q̄ agit callidi
or: iſta quanto ſimplicior. Illa
nō ſolū iudicis/ ſed etiā aſſeſſo
rū ꝛ teſtiū eget ſuffragio: iſta ſo
lo iudicis fauore contenta eſt.
Illa ꝟboꝝ mł'tiplicitate robo
raꝛ: ad iſtā ſola ſufficit ſpūs in
tentio. Spūs eſt deus (ait ſal
uator) et eos qui adorant in Joh. 4.
ſpiritu adorare oportet. Et ad
moyſen dictum eſt: Quid cla
mas ad me: cum ipe ne vnum Exo. 14.
quidē verbū ibi legaꝛ ꝓtuliſſe.
Deū ergo qui ſpūs eſt ſpiritali
ter alloqui neceſſe eſt: vt ipe q̇d
petam⁹ intelligat: intelligens
acquieſcat: acquieſcens exau
diat. Accedunt tñ frequenꝛ ad
intentionē ſpūs ꝛ ꝟba corporꝫ
vt vtriuſqꝫ noſtri hominis ap
probetur deuotio. Siue igitur
vtroqꝫ modo ſiue altero tm̄: id
eſt ſolo ſpiritu orauerꝭ illud
certe palā eſt oratōnē nil aliud

eſſe niſi pietatis implorationē:
quemadmodū in premiſſa diſ-
finitione cōtinet᷑. ¶ Diuine aūt
idcirco expreſſum eſt: quoniaꝫ
ſi deum orando imploras/ ac-
cedētibus alijs que ad hoc exi
gunt᷑/ ea demū oratio eſt: ⁊ ad
illam ꝑtinet quā greci latriam
vocant. i. diuinam ſeruitutē: ſi
ue theoſebiā: id eſt dei cultū: ſi
ue euſebiam/ quā nos bonum
cultum poſſumus appellare.
Cum ꝟo aliud q̄ꝫ deum implo
ras/ ſed tamē ꝓpter deum: vt-
pote celeſtes ſpiritus q̄ calode
mones apd̄ grecos dicti ſunt:
vl' illos homines quos ad glo
riā eternā receptos nemo chri-
ſtianus ambigit/ oratio quidē
eſſe nō poteſt/ p̄ſertim cum ſcri
Math. 4. ptum ſit: Dn̄m deum tuū ado
rabis/ ⁊ illi ſoli ſeruies. Sane
cum nil aliud ſit adorare q̄ꝫ ad
aliquē vel aliq̄d orationē diri-
gere: ſicut nil aliud q̄ꝫ deū ado
rare licet/ ita nec orare conce-
dit᷑. Qd̄ optime nouerat pſal-
Ps̄. 65. miſta qui dicebat: Om̄is terra
Ps̄. 96. adoret te deus. Et alibi: Ado-
rate eū om̄es angeli eius. Nec
em̄ eos orare intendimus/ ſed
eis vt ipſi pro nobis orent ſup
plicare/ cum dicim⁹: Omnes
ſancti orate ꝑ nobis: ⁊ que his
ſimilia ſunt. Sunt igit᷑ iſta nō
orationes quidē/ ſed pie que-
dam ſupplicatiōes: ⁊ ad duliā
referunt᷑/ q̄ eſt cultus debitus
creature/ ꝓpter reuerentiā crea
toris. Si aūt creaturā aliquā
quecūqꝫ ſit illā/ ꝟbi gratia/ ſo
lem aut lunam ſiue ſtellas ſeu
malignos ſpūs/ quos idē gre-
ci cacodemones dicunt: vl' eti-
am mortuos hoīes/ vt iouem/
ſaturnū: vel aliquod artificia-
le/ vt idolū: ſi q̄dlibet inquā ta
le nō ꝓpter deum/ ſꝫ tanq̄ꝫ deū
imploraueris/ neutrū hoc pre-
dictoꝝ/ ſed magis execratio ſi
ue ſacrilegiū appellat᷑: et neqꝫ
ad latriam pertinet neqꝫ ad du
liam/ ſed potius ad cōtumeliā
cōditoris. Hoc eſt em̄ qd̄ ver-
bis ꝓphete cōquerit᷑ dn̄s ita di Deut. 32
cens de filijs iſrael: Immola-
uerūt demonijs ⁊ nō deo/ dijs
quos ignorabant. Et paulo in
ferius: Ipſi me ꝓuocauerūt in Ibidē.
eo q̄ nō erat de⁹/ ⁊ irritauerūt
in vanitatibus ſuis.

Secunda differētia:

Secunda differētia eſt/
vt ſit imploratio regu-
laris. i. regularis ⁊ in ſi
nu eccleſie fiat oratio: q2 ſicut
(teſte Auguſtino) extra catholi
cam eccleſiā veri ſacrificij non
eſt loc⁹/ ita nec vere orōnis: p̄- Ps̄. 140.
ſertim cū ipſam orōnē gratū do
ſacrificiū offerat pſalmiſta: Di
rigat᷑ (inq̄t) orō mea ſic incēſū i
cōſpectu tuo. Et alibi: Eleua-
tio manuū meaꝝ ſacrificiū ve- Ibidē.
ſpertinū. Si em̄ in ſpū ⁊ veri-
tate adorare oportet: ſpūs aūt Ioh. 4
ſctūs extra nidū eccl'ie ꝑ grām
nō habet᷑: rurſumqꝫ ſi p̄ter inte
gritatē fidei ꝟitas nō eſt/ cū ve

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ritas ipe ſit xp̄s: patet ꝙ extra
poſitis.i.iudeis ꝛ gentilibꝫ qui
fidem xp̄i nunꝗ̄ ſuſceperūt: vl'
hereticis q̇ ſeſe ab illa iam ſu-
ſcepta ꝑ ſciſmata vl' hereſes ab
ruperūt/nec orare quidem nec
adorare ꝑmiſſum eſt. Sꝫ qꝛ ſo
let hoꝝ v̄boꝝ ſignificatio ad il
la etiā extendi q̄ extra eccleſiā
fieri poſſunt: vl' in ipſa eccleſia
nō ſoli deo/ſed etiā aliȷ̄s rebus
exhiberi ſolet: libet ſuꝑ his nō
inutilē aſſignare diuiſionē.

Diuiſio orationis.

Eſt igit̄ adoratio: alia
diuine veneratōis: alia
deuote ſupplicationis:
alia pie recordatiōis: alia my-
ſtice ſignificationis: alia vane
oſtentatiōis: alia ficte ſimula-
tōis: alia iuſte ſatiſfactōis: alia
ꝑfecte humilitatis: alia debite
ſubiectionis: alia mutue dile-
ctiōis: alia improbe deriſiōis:
alia coacte neceſſitatis: alia de
cepte vanitatis: alia deteſtan-
de impietatis. ¶ Diuine vene-
ratōis eſt illa: q̄ ſoli deo impen
Pſ. 96. dit̄: de q̄ dicit pſ̄: Adorate eū
Pſ. 71. oīs angeli ei⁹. Et alibi: Ado-
rabūt eū oīs reges/ oīs gen
tes ſeruient ei. ¶ Deuote ſuppli
catiōis eſt illa: qua vl' ſanctos
angelos/vel ſanctos hoīes iā
beatos/ debito honore venerā
tur hi qui eoꝝ viſiōe digni ſūt:
vt daniel ꝛ iohānes/ꝛ aliȷ̄ mul
ti: q̄ nos etiā licet pctōres eiſdē
vt nobis apud deū ſubueniant
humilit̄ ſupplicam⁹: vt fieri ſo
let ī letania. ¶ Pie recordatio-
nis ē illa: q̄ nos vel ſacra loca/
vel ſctōꝝ reliq̄as/ vl' q̇cq̇d illd
eſt qd nobis ad memoriā reuo
cat ſalutis nr̄e ſacramēta: velu
ti crucē dn̄icam/ vel ſepulchꝛū
ꝓpter honorē eius q̇ ea ſctificat
quāta poſſum⁹ reuerētia vene-
ramur. De hac pōt illud intelli Pſ. 131.
gi: Adorabim⁹ in loco vbi ſtete
rūt pedes ei⁹: vt hoc ad illa lo-
ca q̄ dn̄s in carne ſacris preſſit
veſtigȷ̄s referat̄: quēadmodū
ꝛ illd ꝓphete: Et erit ſepulchꝛū Eſa. 11.
ei⁹ glorioſū. ¶ Debite ſubiectio
nis eſt illa: q̄ nos corā p̄latis et
p̄ncipibꝫ nr̄is: ſiue illis hoībꝫ
q̇bꝫ iure ſubditi ſum⁹/ etiā ipſo
habitu corporis humiliamur: Heſter. 5.
quēadmodū heſter aſſuerū re- et. 16.
gē legit̄ adoraſſe: etiā ipſo iure
ſubiectōis tanꝗ̄ captiua regē/
vxor maritū: excepto myſterio
q̄ ille xp̄m: illa v̄o eccl'iam deſi
gnabat. ¶ Mutue dilectiōis ē
illa: q̄ nos nullo q̇dē iure/ſꝫ ſo
lo charitatis affectu ad inuicē
inclinam⁹/ qd nr̄e ꝓfeſſiōis ho
minibꝫ ꝑ eo ꝙ humilitatē maxi
me ſectari debēt/ ſpecialit̄ vide
tur cōuenire: ſicut legim⁹ quoſ
dā ſctōs viros meritꝫ ꝛ vita nō
impares/ mutua ſibi humilita
te ꝓſtratos/ bn̄dictionē ꝛ ora-
tōes ab inuicē poſtulaſſe. ¶ Iu
ſte ſatiſfactōis illa vocari pōt:
q̄ reus aliq̄s ei quē ſe meminit
offendiſſe: ſiue flexo genu/ſeu
toto corꝑe ꝓſtrat⁹ ſupplicat vt

Gen̄.33 ignoſcat: quemadmodū iacob
eſau frēm ſuū ſibi occurrētem
quē ꝓmogenitis fraudauerat/
adorauit. ¶ Ficte ſimulatiōis
illā dicim⁹: vł q̄ heretici: vel im
probiſſimi xp̄iani nobiſcū in ec
cleſia poſiti/ſacramenta nr̄a q̄
corde cōtemnūt extrinſec⁹ ficta
pietate venerant̄: cuiuſmōi ho
minū neſcio/an vnq̄ȝ fecūdior
peſtꝫ q̄ȝ nūc extiterit/ niſi ꝙ ter
rore vigorꝫ eccl'iaſtici reꝓmūt̄.
¶ Myſtice ſignificatōis fuit il
la: q̄ rebecca in typo eccl'ie ve
nientꝫ ex gentibꝫ iſaac/ſub ima
gine xp̄i adorauit: cū ille (ſicut
Gen̄.24. ſcriptum eſt in geneſi) egreſſus
in agrū ad meditandū: nō ali
ud vtiqȝ/niſi de ſalute generis
humani: de qua meditatiōe di
Hiere.29. cit dn̄s ꝑ ꝓphetā: Ecce ego co
gito cogitatiōes pacis ⁊ nō af
flictiōis. Et in alio ꝓpheta: Cō
Zach.8 uerſus cogitaui in diebꝫ iſtꝫ/ vt
benefaciā domui iuda ⁊ ierl'm.
¶ Vane oſtētatiōis eſt illa: qn̄
qs ꝓpter inanē gloriam orat in
Math.6 publico: qđ ꝓpriū eſt hypocrita
rū: de q̄lib⁹ ait dn̄s: Qui amāt
ī plateis ſtātes orare/ vt videā
Marci.12 tur ab hoībꝫ. Et alibi: Qui de
uorāt domos viduarū ſub ob
tentu ꝓlixe orōnis. Ex hoꝝ nu
mero erat ſupb⁹ ille phariſe⁹: q̄
cōtempta humilitate publica
Luce.18 ni: hec apud ſe orabat: De⁹ gra
tias tibi ago: qꝛ nō ſū ſicut cete
ri hoīm/raptores/ iniuſti/ ad
ulteri: velut etiā h publican⁹.

¶ Improbe deriſiōis fuit illa:
qua iudei flexo genu dn̄o illu
debāt dicentes: ſalue rex iudeo Math.27
rū ⁊c̄. Quibꝫ ſiſes ſūt hi qui ꝑ Marci.15
peccatis ſuis orātes: ea tn̄ re Joh.16.
petere nō timent: niſi forte mi
nus nocētes illi videbunt̄/qui
verū hoīem cōtemnebāt: q̄ȝ iſti
q̄ diuine claritatꝫ faciē vbiqȝ ꝑ
ſentē/ quā ꝑcibꝫ placare ſtudēt
ſpernendo cōſpuunt/ et cedūt
irritādo. Qui em̄ /cum dixerit Pſ.79
deo: Oſtende faciē tuā ⁊ ſalui
erimus/reſpiciētē ⁊ parcere cu
pientem/cōtemnit ⁊ grauiꝰ ir
ritat: quid aliud q̄ȝ faciem dei
quē falſo implorat /importu
ne cedit et cōſpuit. ¶ Perfecte
humilitatꝫ eſt illa/qua ſe ſpon
te aliquis inferiori per humili
tatem ſubijcit: quemadmodū
ſalomon qui tanq̄ȝ rex poten 3.Reg.2.
tiſſimus/nulli hominū aſſur
gere/nullūqȝ preter deum ado
rare tenebatur: matri ſue tamē
ad ſe ingredienti aſſurrexit/ et
eam humiliter adorauit: ſicut
in libro regnorū expreſſum eſt.
¶ Coacte neceſſitatis appella
uimus: que fit/ vel propter me
tum: vel propter vrgentem ali
quā neceſſitatem: quemadmo
dum Joſeph in egypto fratres Gen̄.42.
eius adoraſſe referuntur. et.43.
¶ Decepte vanitatis illa eſt:
qua ſtulti homines errore va
no decepti/ vel aliquas creatu
ras etiam ipſis inferiores/ vel
opera manuum ſuarum ſtul

to metu venerant. De q̄libet di
Pš.96. cit pſalmiſta: Cōfundant oēs
q̄ adorant ſculptilia: ⁊ q̄ gl'ian
tur in ſimulacris ſuis. ¶ Ulti-
ma q̄ dicit deteſtāde impietatꝫ
illa eſt / q̄ quidā hoīes nō tam
ſtulti q̄ȝ impij / ipos etiā demo-
nes tanq̄ȝ deos in cōtumeliam
creatoris ⁊ colunt ⁊ inuocant.
De q̄bꝫ ita continet in pſalmo:
Pš.95. Q̄m om̄s dij gentiū demonia.
Cū ergo ſint tot ſpēs adoran-
di: prima q̄dē q̄ ſoli deo debet
ad latriā ptinet: alie vo quot q̄t
pietatē ſapiūt ad duliā referun
tur / reliquas ad iniuriā ⁊ con-
temptū dei certū eſt ptinere.

Tertia differentia.

TErtio loco poſitū ē / vt
ppenſa ſit oratio .i. ſtu-
dioſa / ſollicita ⁊ atten
ta / ne ſi negligent orateris / in
illud incidas viciū qd arguit
Eſa. 29. dñs p ppheta dicēs: Ppl's hic
Math. 15. labijs me honorat / cor aūt eo-
rū longe eſt a me. ¶ Ppēſio
aūt orōis in duobꝫ cōſiſtit: de-
uotiōe .ſ. ⁊ cōpunctione. In de
uotiōe: q̄ ſi deuot' nō oraue-
ris / q̄d ſit orare vel negligis vl'
ignoras. Improbū em̄ valde
Pš. 60. eſt dicere deo: Intēde voci ora
tiōis mee: cū tuipſe p deuotio-
nē intendere nō cures. In com
punctione: q̄ q̄ ſpūs ſui cōtri-
tiōe nō cōpungit / ſpūſſcti cōſo
latiōe nō vngit. Ubi em̄ nihil
dolet / medicina adhiberi nō ſo
let. Dñs em̄ nō ſanat niſi cōtri

tos corde: q̄ dicūt ei cū pſalmi-
ſta: Sana aīam meā q̄ pecca- Pš. 40.
ui tibi. ¶ Itē deuotio in duobꝫ
attēdit: in amore dei / ⁊ deſide-
rio regni. In amore dei: q̄ fru
ſtra clamas ſi nō amas: q̄m in
ſpector cordiū eſt de': ſicut di- 1. Reg. 16.
ligētes ſe benign' exaudit / ita
ab his q̄ nō diligūt / irat' aurē
auertit. Utrūq̄ȝ em̄ ſcriptū eſt:
Ego diligētes me diligo: ⁊ his Prouer. 8.
q̄ oderunt me retribuā. Et ma Deut. 32.
rie dimiſſa ſūt pctā multa q̄m Luce. 7.
dilexit multū. In deſiderio re-
gni: q̄ fruſtra petis ſi nō appe-
tis: q̄m regnū celorū faſtidio-
ſis ⁊ ingratis nō dat (ſicut hic
tpalia bona q̄ plerūq̄ȝ contem
ptoribꝫ ⁊ ſupbis fecūdiora p-
ueniūt) ſed magis pauperibꝫ
lis quoꝝ deſideriū exaudit do
min': de quibꝫ in euāgelio di-
ctū eſt: Beati paupes ſpū: q̄m Matth. 5.
ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ. ¶ Cōpū
ctio ſil'r in duobꝫ cōſiſtit: odio
peccati / ⁊ timore ſupplicij. In
odio peccati: q̄ nō meret grām
q̄ nō odit nequitiā. Un̄ pſalmi
ſta poſt illos tres vſiculos q̄b'
humiliter veniā poſtulauerat /
q̄ſi rōnabilē cām ipetrandi ſub
iūxit dicēs: Q̄m iniq̄tatē meā Pš. 50.
ego cognoſco ⁊ pctm̄ meū con
tra me eſt ſemp. In timore ſup
plicij: q̄m q̄ puniri nō veret / nō
puniri nō meret: ſicut ſcriptū ē
ad Theſſalonicēſes: Cū dixe-
rint pax ⁊ ſecuritas / tūc repen 1. Theſſa. 5.
tin' eis ſupueniet interit'. Et i
iob: Ducūt in bonis dies ſuos Job. 21.

et i pũcto ad inferna deſcẽdũt.
¶Ad amorẽ dei tria nos inui-
tant: remiſſio peccatoꝝ: colla-
tio meritoꝝ: certitudo ꝓmiſſo-
Eph. 1 rũ. De pͥmo apl'us: Gratifica-
uit nos de⁹ in dilecto filio ſuo/
in quo habem⁹ remiſſionẽ pec
1. Corin. 4 catorũ. De ſcdo idẽ: Quid em̃
habes quod non accepiſti. De
2. Thim. 1 tertio alibi q̃ȝ dicit: Cert⁹ ſum
qꝛ potens eſt depoſitũ meũ ſer
uare in illũ diẽ .i. iudex. ¶Ad re
gni deſideriũ ſil'r tria incitant:
ſocietas angeloꝝ: immenſitas
pͥmioꝝ: eternitas gaudiorum.
Luce. 12 De pͥmo dñs in euãgelio: Con
fitebit̃ eũ fili⁹ hoĩs in regno pa
tris ſui ꝛ ſctõꝝ angeloꝝ. De ſe
Ps. 30 cundo pſalmiſta: Quã magna
multitudo dulcedinis tue quã
abſcõdiſti timentibꝫ te. De ter-
Eſa. 61 tio ait Eſaias: Leticia ſempit̃-
na erit eis. ¶Odiũ q̃ȝ pctĩ tria
nobis exaggerare debẽt: fedi-
tas culpe: vuln⁹ aĩe: damnũ
innocentie. Vñ paul⁹ dicebat
his q̃s p feditatẽ culpe in odiũ
Rom. 6 pctĩ volebat adducere: Quem
fructũ habuiſtis tunc in his in
q̃bꝫ nũc erubeſcitis. De vulne-
re pctĩ in aĩa dicit Eſaias ꝓphe
Eſa. 1. ta: Uulnus ꝛ liuor ꝛ plaga tu
mens. De damno innocẽtie io
Apocal. 2. hannes in Apocal. Memento
vnde excideris/ ꝛ age peniten-
tiã. ¶Timorẽ ſupplicij tria no
bis incutere pñt: demonũ ſocie
tas: penaꝝ acerbitas: malorũ
perennitas. Hec oĩa notant̃ in
Math. 25 eo qđ reprobi audituri ſũt: Ite

maledicti in ignẽ eternũ q̃ pͥpa
rat⁹ eſt diabolo ꝛ angelis eius.
Per ignẽ em̃/ acerbitas pene:
per eternũ/ perennitas: per dia
bolũ ꝛ angelos ei⁹/ demonũ ſo
cietas deſignatur.

Quarta differentia.

Nunc ad q̃rtã differẽtiã
veniam⁹/ quã ꝓpter de
fectũ vocabuli ſub hac
circũlocutione placuit explica
re: Pro ſalute aĩe/ vl' his q̃ ad
illã ꝓdeſſe poſſunt. Sic em̃ in
pͥmiſſa diffinitiõe poſitũ eſt. Et
notandũ ꝙ circũlocutio duaꝝ
pluriũ ve dictionũ (quam greci
amphilogiã vocant) qñqȝ po-
nit̃ ꝓ vno noĩe iã inuento: vt ſi
ꝓ eo nomĩe iam inuento qđ eſt
rõnale/ in hoĩs diffinitiõe poſt
aĩal/ qđ eſt genus: hec ſtructu
ra dictionũ q̃ eſt rõis capax po
nerer̃: ſiue iſta/ aptũ rõe vti/ vl'
qđ eſt aptũ vti rõne. Qñqȝ aũt
hmõi amphilogia vicẽ ſupplet
vni⁹ vocabuli nõdũ inuẽti: vt
ſi prefatũ nomẽ videlicet rõna
le/ nõdũ eſſet inuentũ: ꝛ loco il
lius aliq̃ illaꝝ circũlocutionũ
neceſſario poneret̃. Sic g̃ hec
tota amphilogia v̈boꝝ: ꝓ ſalu
te aĩe/ vel his q̃ ad illã ꝓdeſſe
poſſunt/ ꝓ vno debet accipi vo
cabulo/ qđ nõdum quidem in
uentũ eſt: ſeu qꝛ nõdum ita pla
cuit vſui/ penes quẽ arbitriũ ẽ
ꝛ ius et norma loquẽdi: ſeu qꝛ
nõ facile fieri potuit/ vt vnum
nomen tot dictionũ ſignifica-

ſtiones exprimeret. De illis q̄ʒ
duabꝫ vocibus: videlicet/ diui-
ne/ pietatis: idem rōnis eſt: vt
ambe ſimul in orōis diffinitio-
ne ꝓ vno differentie vocabulo
qđ nōdum q̄dē inuentū ſit/ ne-
ceſſario poſite intelligant. Et
hec q̄dem ſatis (vt credimꝰ) di-
ligent expſſa ſūt: tum/ vt ſi q̄d
tale in ſcripturis occurrerit/
facilius innoteſcat: tū ne quid
in eius rei diffinitione quā tra-
ctare volumꝰ/ relinqueret ob-
ſcurū: pſertim cū ex ea diffini-
tio dicta ſit/ ꝙ rē velut certꝫ q̄-
buſdā finibꝫ circūſcriptā diffi-
nit ac terminat: vñ ⁊ a philoſo-
pho terminꝰ appellat. ¶ Nunc
huiꝰ differentialis amphilogie
ſenſum curemꝰ inſpicere. Pro
ſalute (inq̄t) aīe: vel his q̄ ad
illā prodeſſe poſſunt: q: ſiue ſa-
lutē anime/ ſeu corporis: ſiue
vtriqꝫ neceſſaria: vt virtutes ⁊
rerū temporaliū facultates/ de-
bito mō imploraueris: omnia
ad vnū finem referri manifeſtū
eſt. Nam ſicut ad recte viuen-
dū inſtrumentū anime corpus
eſt: adminicule ſcđo corporis ex-
trinſeca bona: ita primū quidē
ac principaliter/ pro ſalute ani-
me nobis orare preceptū eſt: ſe-
cundario etiaꝫ ꝓ incolumitate
corporis/ ⁊ alijs temporalibꝰ
Matth. 6. poſtulare: nō iubemur vtiqꝫ: ſꝫ
neqꝫ ꝓhibemur: dicente dño:
Primū querite regnū dei ⁊ iu-
ſticiā eius/ ⁊ hec omīa adijcien-
tur vobis. Quicq̄d autē aliud
ab iſtꝫ poſtulare tentauerꝫ: aut
ſuperfluū eſt: aut nociuū: aut
peſtiferū: aut etiaꝫ execrabile.
Supfluū q̄dem: vt ſi multas
petis facultates/ cum paucis
poſſis eſſe contentꝰ. Nociuū: ſi
peccandi materiā: vt in formo-
ſa vxore. Peſtiferū: vt mortem
inimici. Execrabile: vt eternaꝫ
eius anime ꝑditionē. Quapro-
pter dñico inſtructi p̄cepto/ re-
gnū dei .i. eternā beatitudinem
omī precū inſtātia poſtulemꝰ:
cetera ſi deſin[illegible]: aut eius proui-
dētie relinquamꝰ (q̄ optime no-
uit q̄d nobis expediat) aut ſi pe-
tere voluꝰ/ ad hec tm̄ peten-
da ſunt/ vt eorū vſum ad obti-
nendū illō quo fruendū eſt: id
eſt vitā eternā q̄ deꝰ eſt refera-
mus. Eternis q̄ppe bonis: vel
potiꝰ eterno bono: vnū eīn tm̄
eſt: ⁊ illud deꝰ: eterno inq̄ꝫ bo-
no iubemur frui/ temporalibꝰ Quid ſit
vti cōcedit. ¶ Eſt aūt frui/ amo- frui.
re inherere alicui rei tm̄ ꝓpter ſe
ipſam: qđ in ſolo deo fieri de-
bet: qui ſolus ꝓpter ſe tm̄ nō ꝓ-
pter aliud diligendus eſt: cete- Quid ſit
ra ſcđo omnia ꝓpter deū. Uti au- vti.
tem eſt/ id qđ in facultatem ve-
nerit referre ad obtinendū illō
quo fruendū eſt: alioquin non
iam vti/ ſed abuti rectiꝰ appel-
labitur. Si igit omnia que in
temporalibꝫ recte diligunt pro-
pter ſolum deū diligēda ſunt/
deꝰ aūt ꝓpter ſeipm̄: patet vtiqꝫ
in omnibꝫ que ordinate diligi-
mus/ cauſaliter (vt ita loqui li-

ceat) nil aliud diligi q̄ȝ deum.
Nam ſicut is qui ſpe laudis et
corone pugnauerit/quam ſibi
ab imꝑatore certus expectat:
nō tam artem pugnandi vl' ar
ma q̇bus vtit̃/q̄ȝ ipſum impa-
torē cui⁹ gratia hoc agit/a quo
ꝛ p̄miū p̄ſtolat̃/diligere dicēd⁹
eſt: ita ī oībꝫ q̄ ꝓpt̃ deū diligim⁹
deū diligere ſum⁹ arbitrandi.

Epilogat diffinitio- nem. Capl'm vltimū p̄mi lib.

NUnc ſi placet ad rei eui
dentiā ea que in diffini
tiōe paſſim diſp̄ſa ſunt:
cōpendioſo ac breui recolliga-
mus epilogo. Oratio itaq̄ȝ no
mine generali dicta eſt implo-
ratio: ꝑ eo ꝙ ī om̄i orōne regu-
lariter aliq̇d implorare inten-
dimus. Diuine ꝟo pietatis ad
iectum eſt: ne quid ab alio q̄ȝ a
deo orando petendū putes: et
hoc tale qđ ꝛ tu pie petere poſ-
ſis/ꝛ ille miſericordit̃ largiri.
Regularis aūt eſſe debet orō:
vt in ſinu fiat catholice verita
tatis. Propenſa ꝟo. i. ſtudioſa
ꝛ attenta: ꝑ ſalute aīe vl' ad il
lā ꝑtinentibꝫ: vt nihil qđ ab ea
vel impediat vl' auertat: immo
etiā quod ad ipſam nō adiuuet
atq̄ȝ ꝓmoueat orādo poſtulet̃.

Liber ſecund⁹: de cō tentis in oratione incipit.

SEd q̄m longa ꝟboꝝ in
dagine q̇d congrue di-
cat̃ oratio/ꝓut fieri po
tuit q̄ſitū ē: nūc ad ea q̄ de ipſa
nō min⁹ cōmode dici poſſe vi-
dent̃/libet ꝓcedere. Inter q̄ p̄-
mo vidēdū eſt q̇d cōtineat orō.
Cōtinet aūt h̄/q̇s petat/q̇d pe
tat/a q̄ petat/cui petat/q̄re pe-
tat/ꝛ q̄lit̃ petat. Hec itaq̄ȝ cōti
net ꝛ cōplectit̃ orō: nō tāq̄ȝ par
tes ſuꝑpi⁹: nullū eīm eoꝝ ī orō-
ne poni ſolet: ſȝ tāq̄ȝ ꝑtes mate
rie ſue: q̄m hec oīa ſil' collecta
materia ſūt orōis: ꝛ ī illis ꝛ cir
ca illa ꝟſat̃: ꝛ de illis agit orō:
eaten⁹/vt ſi vnū deeſſe cōtige-
rit/ne orō q̇dē valeat appellari.
Sūt alie ꝑtes orōis tā ſimpli-
cis q̄ȝ cōpoſite: q̄ꝝ iā aliq̄s aſſi
gnauim⁹: cū diceremꝰ tot eē ꝑ-
tes orōis catholice q̄t petitōes.
Qđ q̇dē de cōpoſita tm̄ orōne
ītelligi debet. Nā orō alia ſim-
plex: alia ꝟo cōpoſita reperit̃.
Simplex ē illa q̄ vno tm̄ ꝟbo
deꝑcatiuo explicat̃: ſiue vnū ſo
lū ſit qđ ea petit̃: vt h̄: De⁹ ꝓpici Luce. 18
us eſto mihi pctōri: ſiue pl'a: vt
ſi dicas: De⁹ da mihi veniā pec
catoꝝ ꝛ vitā et̃nā. Et h̄ q̇dē ad
exemplū cathegorice ꝓpōnis q̄
vno tm̄ ꝟbo īdicatiuo enūciat̃
quā ꝛ logici ſimplicē vocāt: ſi-
ue illđ ꝟbū vnū ſolū copulet:
vt ſocrates ē muſic⁹: ſiue pl'a/
vt ſocrates ē muſic⁹ ꝛ grāmati
cus. Sil'r vtraq̄ȝ iſtaꝝ ſimplex
eſt: ſiue dicas: tulli⁹ videt ſocra
tē: ſiue tulli⁹ videt ſocratē ꝛ pla
tonē. Cōpoſitā aūt dicim⁹ ora
tionē/q̄ pluribꝫ ꝟbis deꝑcati-
uis explicat̃: vt ſi dicas: Deus
ꝓpici⁹ eſto mihi pctōri; da veniā